

1959 ਦੀ ਨਿਯਮਤ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1074 ਨੂੰ ਸਬੰਧਤ ਬੈਂਚ ਨੂੰ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਦੀਵਾਨੀ ਫੁਟਕਲ ਨੰਬਰ 1548 ਆਫ਼ 1959 ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਬੀ.ਆਰ.ਟੀ.

ਅਪੀਲੀ ਸਿਵਲ

ਟੇਕ ਚੰਦ ਅਤੇ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਬਹਾਦਰ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜੇ .ਜੇ.

ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ - ਅਪੀਲਕਰਤਾ

ਬਨਾਮ

ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ ਬੋਰਡ ਲਿਮਟਿਡ , ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ- ਆਰ.

1954 ਦੀ ਨਿਯਮਤ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਨੰ . 119

ਇੰਡੀਅਨ ਕੰਟਰੈਕਟ ਐਕਟ (1872 ਦਾ IX)—ਸੈਕਸ਼ਨ 70—ਦਾ ਆਧਾਰ ਅਤੇ ਸਿਧਾਂਤ—ਕੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਤਿਬੰਧਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ—ਦੀ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਲਈ ਸ਼ਰਤਾਂ — ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਠੇਕੇਦਾਰ ਜੋ ਦੂਜੀ ਧਿਰ ਦੁਆਰਾ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ—ਕੀ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਅਜਿਹੇ ਵਾਧੂ ਕੰਮ ਦੀ ਵਾਜਬ ਕੀਮਤ ਤੱਕ — ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ — ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ, ਇਮਪਲਾਈਡ ਅਤੇ ਅਰਧ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ — ਸੈਕਸ਼ਨ 70 ਅਤੇ 73 — ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ — ਦੇ ਅਨੁਸਾਰੀ ਦਾਇਰੇ .

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੰਡੀਅਨ ਕੰਟਰੈਕਟ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 70 ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਕਾਮਨ ਲਾਅ ਦੇ ਕੁਆਂਟਮ ਮੈਰੂਟ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹਨ ਪਰ ਇੰਡੀਅਨ ਕੰਟਰੈਕਟ ਐਕਟ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਿਯਮ ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਇੱਕ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਵਿਧਾਨਿਕ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਐਕਟ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਦਾਇਰੇ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੀ ਹੈ , ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਸਮਾਨ ਉਪਬੰਧ ਨੂੰ ਜਿਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ , ਉਸ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇੰਡੀਅਨ ਕੰਟਰੈਕਟ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨਿਯਮ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਅਤੇ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸਾਰੀ ਨੂੰ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਜਾਂ ਸੰਕੁਚਿਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸੰਸ਼ੋਧਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ , ਜਾਂ ਹੋਰ ਸੋਧਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ

70 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਸਫਲਤਾਪੂਰਵਕ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ , ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਦਿਖਾਉਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਲੇਖਾਂ ਦੀ ਸਪੁਰਦਗੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ; ਦੂਜਾ, ਮਾਲ ਦੀ ਡਿਲਿਵਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਤੀਜਾ , ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਧਿਰ ਨੇ ਇਸਦਾ ਲਾਭ ਲਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿੱਥੇ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਨੂੰ ਮੁਦਈ ਤੋਂ ਮਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈ , ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਮੁਦਈ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮਾਲ ਦੇ ਵਾਜਬ ਮੁੱਲ ਲਈ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਹੱਕ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ , ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ , ਜੋ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਮਾਲ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਕਰਦਾ ਹੈ , ਸਪਸ਼ਟ ਜਾਂ ਨਿਸ਼ਚਿਤ , ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਕੀਮਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ , ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੀ ਕਿਰਤ ਅਤੇ ਸਪਲਾਈ ਕੀਤੀ ਸਮੱਗਰੀ ਲਈ ਵਾਜਬ ਰਕਮ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕੰਮ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ ਤਾਂ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਅਰਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਅਤੇ ਠੇਕੇਦਾਰ , ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਵੇਂ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ , ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੰਮ ਲਈ ਵਾਜਬ ਕੀਮਤ ਅਦਾ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। ਬੇਸ਼ੱਕ , ਇਹ ਅਜਿਹੇ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬਾਹਰ ਵਾਧੂ ਕੰਮ।

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਥੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਪਰੰਪਰਾਗਤ ਵਿਭਾਜਨ ਹੈ ਜੋ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ ਹਨ ਅਤੇ ਜੋ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਹਨ। ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਦੱਸੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਉਹ ਪਹਿਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਦੱਸੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ , ਤਾਂ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਦੋਹਾਂ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਵਾਲੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਆਪਸੀ ਸਹਿਮਤੀ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇੱਕ ਅਪ੍ਰਤੱਖ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕੁਦਰਤੀ ਸਮਝੌਤਾ ਅਤੇ ਸਮਝ ਨੂੰ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ , ਫਿਰ ਵੀ ਇਸਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਸਹਿਮਤੀ ਹੈ। ਅਰਥ -ਇਕਰਾਰਨਾਮਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਉਲਝਣ ਵਾਲੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮਿਆਂ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ , ਪਹਿਲੇ ਨੂੰ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ "ਅਸਲ ਵਿਚ ਅਪ੍ਰਤੱਖ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ " ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਨੂੰ "ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਚ ਅਪ੍ਰਤੱਖ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ" ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਆਚਰਣ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਸੀ ਸਹਿਮਤੀ ਵਜੋਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ "ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਅਪ੍ਰਤੱਖ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ" ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਨੁਮਾਨ ਉਦੋਂ ਉਠਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅਣ -ਬੋਲੇ ਆਚਰਣ ਜਾਂ ਢੁਕਵੇਂ ਹਾਲਾਤਾਂ

ਤੋਂ ਨਿਰਪੱਖ ਢੰਗ ਨਾਲ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਰਧ -
 ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਬੋਲ ਰਹੇ ਹਨ , ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਬਿਲਕੁਲ
 ਨਹੀਂ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਮਨਾਂ ਦੇ ਸਮੂਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਮੀਟਿੰਗ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ
 ਆਪਸੀ ਸਹਿਮਤੀ ਜਾਂ ਇਰਾਦੇ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਲਗਾਏ ਗਏ
 ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਵਾਲੇ ਚਰਿੱਤਰ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਰਿਸ਼ਤੇ
 ਨੂੰ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਟਾਈਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਅਰਧ
 ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਜਾਂ ਰਚਨਾਤਮਕ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ , ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਈ
 ਵਾਰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ , ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਪਰ
 ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਹਨ ਕਿ
 ਨਿਵਾਰਨ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੇ ਉਪਾਅ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ . ਇਹ ਵਾਅਦਾ
 ਨਿਰੇਲ ਕਾਲਪਨਿਕ ਹੈ ਅਤੇ ਹਕੀਕਤ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਹੋਂਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ
 ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਲਗਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਆਪਸੀ
 ਸਮਝੌਤੇ ਤੋਂ ਸੁਤੰਤਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਅਰਧ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ
 ਪਾਰਟੀਆਂ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਲੈਣ -ਦੇਣ ਦਾ ਸਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਸਲ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੇ
 ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਡਿਊਟੀ ਨੂੰ
 ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਅਰਧ -ਠੇਕੇ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ , ਡਿਊਟੀ
 ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਅਰਧ -ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੇ ਮਾਮਲੇ
 ਵਿੱਚ, ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਇੱਕ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਉਪਾਅ ਲਈ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਢਾਲਣ ਲਈ
 ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਇੱਕ ਕਲਪਨਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਅਪ੍ਰਤੱਖ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੇ ਮਾਮਲੇ
 ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਪੱਖਾਂ ਦੇ ਇਰਾਦੇ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਤੱਥ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਰਧ -
 ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ , ਅਦਾਲਤਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਨਹੀਂ
 ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ ਕਈ ਵਾਰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਜਾਣੇ -ਪਛਾਣੇ ਇਰਾਦੇ ਦੀ ਅਣਦੇਖੀ
 ਕਰਕੇ ਵੀ ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦੇਣਦਾਰੀ ਮੌਜੂਦ ਹੈ ,
 ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਤੋਂ ਸੁਤੰਤਰ ਹੈ ਅਤੇ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਸਿਧਾਂਤ
 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਅਰਧ -ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਜਨਮ
 ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਜਾਂ ਫਰਜ਼ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ
 ਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਸੇਵਾਵਾਂ ਗੈਰ -ਕਾਨੂੰਨੀ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ
 ਪਾਰਟੀਆਂ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਵਰਜਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਪਰ
 ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ , ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੇ ਕਾਨੂੰਨ
 ਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਹਨ , ਤਾਂ ਕਸੂਰ ਵਾਲੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਲਾਭ ਨੂੰ ਖਤਮ
 ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇਗੀ। ਅਰਧ -ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਧਿਰਾਂ
 ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਣਦੇਖੀ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ।
 ਅਜਿਹਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਕਿਸੇ ਵਾਅਦੇ ਜਾਂ ਗੁਪਤਤਾ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ।

ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ , ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਜਾਂ ਨਿਸ਼ਚਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਪਰ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਅਤੇ ਇਕੁਇਟੀ ਦੇ ਅਟੱਲ ਕਾਨੂੰਨ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 73 ਇੱਕ ਉਪਾਅ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 70 ਕਿਸੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਆਰਾਮ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਧਿਰ 'ਤੇ ਸਮਾਨ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲਗਾਉਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀ ਬਜਾਏ ਬਰਾਬਰ ਹੈ। ਦੋਵਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮੁਦਈ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ , ਮਾਪ ਜੋ ਕਿਰਤ ਖਰਚੇ , ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੰਮ ਜਾਂ ਸਪਲਾਈ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮਾਲ ਲਈ ਇੱਕ ਉਚਿਤ ਅਤੇ ਵਾਜਬ ਮਿਹਨਤਾਨਾ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਪਰਸ਼ੋਤਮ ਸਰੂਪ , ਸਬ-ਜੱਜ, ਪਹਿਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ , ਅੰਬਾਲਾ , ਮਿਤੀ 23 ਮਾਰਚ, 1954 ਦੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਤੋਂ ਨਿਯਮਤ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ , ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਅਨੁਪਾਤਕ ਲਾਗਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ 16,299-13-0 ਰੁਪਏ ਦਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ।

ਐੱਸ.ਐੱਮ. ਸੀਕਰੀ, ਐਡਵੋਕੇਟ-ਜਨਰਲ ਅਤੇ ਹਰ ਪਰਸ਼ਾਦ , ਐਡਵੋਕੇਟ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ।

ਐਫ. ਸੀ. ਮਿੱਤਲ, ਜੀ.ਪੀ. ਜੈਨ ਅਤੇ ਐਲ . ਐਮ. ਸੂਰੀ, ਮਿਸਟਰ ਵੀਸੀ ਲਈ : ਮਹਾਜਨ, ਐਡਵੋਕੇਟ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਲਈ।

ਟੇਕ ਚੰਦ, ਜੇ. -ਇਸ ਨਿਯਮਤ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੁਆਰਾ ਅੰਤਰ -ਵਿਰੋਧ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਅਪੀਲ ਮੁਦਈ ਵੱਲੋਂ 46,000-0-0 ਰੁਪਏ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਲਈ ਦਾਇਰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਹੈ। ਮੁਦਈ ਇੱਕ ਕੰਪਨੀ ਹੈ ਜੋ ਬਿਲਡਿੰਗ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ। 9 ਫਰਵਰੀ 1948 ਨੂੰ ਇੱਕ ਨੋਟਿਸ ਦੁਆਰਾ ਸੁਪਰਿੰਟੈਂਡਿੰਗ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ ਸਰਕਲ (ਉੱਤਰੀ) ਅੰਬਾਲਾ ਨੇ ਜਗਾਧਰੀ ਟਾਊਨਸ਼ਿਪ ਵਿਖੇ 500 ਘਰਾਂ ਲਈ ਵਿੰਡੋਜ਼ ਅਤੇ ਸੀ -ਵਿੰਡੋਜ਼ (ਕਲੋਰੇਸਟੇਰੀ ਵਿੰਡੋਜ਼) ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਲਈ ਟੈਂਡਰ ਮੰਗੇ। ਇਕ ਠੇਕੇਦਾਰ ਦੀਵਾਨ ਰਾਜ ਪਾਲ ਨੰਦਾ ਨੇ ਆਪਣਾ ਟੈਂਡਰ ਦਿੱਤਾ ਜੋ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ 112-0 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਵਰਗ ਫੁੱਟ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਕੰਮ ਅਲਾਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਹ ਠੇਕਾ ਨਹੀਂ ਚਲਾ ਸਕਿਆ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਅਤੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਨੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ | ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਠੇਕੇਦਾਰ ਰਾਹੀਂ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਕੇ ਕੰਮ ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਨੇ ਮੁਦਈ -ਕੰਪਨੀ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਇਹ ਕੰਮ ਉਸੇ ਦਰ 'ਤੇ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਗਿਆ

ਜੇ ਕਿ ਰੀ . 1-12-0 ਪ੍ਰਤੀ ਵਰਗ ਫੁੱਟ। ਇਹ ਮੁਦਈ -ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਯੋਜਨਾ ਅਤੇ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਚਮਕਦਾਰ ਖਿੜਕੀਆਂ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਬੀੜਾ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਖਿੜਕੀਆਂ ਨੂੰ ਗਲੇਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ ਪਰ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਦੇ ਪੈਨ ਅਤੇ ਫਿਕਸਿੰਗ ਚਾਰਜਿਜ਼ ਦਾ ਖਰਚਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਠਾਉਣਾ ਸੀ। ਮੁਦਈ ਨੇ 2,000 ਸੀ.ਐੱਫ.ਟੀ. ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਖਿੜਕੀਆਂ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਮੂਲ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਮੁਦਈ-ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਪੈਨਲ ਵਾਲੀਆਂ ਖਿੜਕੀਆਂ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਸਪਲਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ ਅਤੇ ਪੈਨਲ ਮੁਦਈ ਦੁਆਰਾ ਉਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਅਦਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੋਰ ਲੱਕੜ ਤੋਂ ਬਣਾਏ ਜਾਣੇ ਸਨ। ਸੰਸ਼ੋਧਿਤ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਵਧੇਰੇ ਲਾਗਤਾਂ ਆਈਆਂ ਕਿਉਂਕਿ ਕੰਮ ਲਈ ਵਧੇਰੇ ਲੱਕੜ ਅਤੇ ਲੇਬਰ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ। ਮੁਦਈ -ਕੰਪਨੀ ਨੇ 5 ਮਈ, 1948 ਨੂੰ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਇੰਚਾਰਜ ਨੂੰ ਫਲੈਟ ਰੇਟ 1-12-0 ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਵਰਗ ਫੁੱਟ ਤੋਂ ਰੁਪਏ 2-12-0 ਪ੍ਰਤੀ ਵਰਗ ਫੁੱਟ। ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਇੰਚਾਰਜ ਨੇ ਮੁਦਈ ਨੂੰ 26 ਮਈ, 1948 ਨੂੰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਵਧੀ ਹੋਈ ਦਰ ਦੀ ਮੰਗ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ। ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਨੇ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਨੂੰ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਦਰਾਂ ਰੀ ਤੋਂ ਨਵੇਂ ਕੰਮ ਨੂੰ ਵਧਾਇਆ ਜਾਵੇ। 1-12-0 ਤੋਂ ਰੁ. 2-10-0 ਪ੍ਰਤੀ ਵਰਗ ਫੁੱਟ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਇਹ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਨੇ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਇਕ ਚੰਗੇ ਠੇਕੇਦਾਰ ਵਾਂਗ ਸਪਲਾਈ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਇਹ ਉਸ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿਚ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਮੁਦਈ ਨੇ ਨਵੇਂ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਅਨੁਸਾਰ ਸਪਲਾਈ ਪੂਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਪਰ ਸੁਪਰ ਇੰਟੈਂਡਿੰਗ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਵਧੀਆਂ ਦਰਾਂ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਮਾਮਲਾ ਸਾਲਸੀ ਕੋਲ ਭੇਜਣਾ ਪਿਆ। ਸਾਲਸ , ਜੋ ਕਿ ਖੁਦ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਸੀ , ਨੇ 15 ਫਰਵਰੀ, 1950 ਨੂੰ ਅਵਾਰਡ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਤਹਿਤ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਸਿਰਫ 6,720 ਰੁਪਏ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਸੀਨੀਅਰ ਸਬ -ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਅਵਾਰਡ ਅਤੇ ਹਵਾਲਾ ਦੇਵੇਂ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਮੁਦਈ -ਕੰਪਨੀ ਦੁਆਰਾ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਮੁਦਈ ਨੇ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 80 ਦੇ ਤਹਿਤ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਨੋਟਿਸ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 46,000 ਰੁਪਏ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਲਈ ਮੌਜੂਦਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਰਕਮ ਮੁਦਈ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ :-

ਮੁਦਈ ਦੁਆਰਾ ਸਪਲਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਖਿੜਕੀ 52617.25

ਵਰਗ ਫੁੱਟ ਸੀ ਜਿਸ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ 1-12-0 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਵਰਗ ਫੁੱਟ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ , ਜਿਸ ਨਾਲ 52,617-4-0 ਰੁਪਏ ਦਾ ਬਕਾਇਆ ਹੈ। ਹੀ ਦੀ ਦਰ ਸਹਿਮਤੀ ਦਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ 1 ਪ੍ਰਤੀ ਵਰਗ ਫੁੱਟ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। 6,720 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਕੱਟਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜੇ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਅਵਾਰਡ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਧੀਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ , ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਮੂਲ ਬਕਾਇਆ ਵਜੋਂ 45,897-4-0 ਰੁਪਏ ਅਤੇ ਵਿਆਜ ਵਜੋਂ 413-1-0 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਬਕਾਇਆ ਸੀ। 6 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲ 'ਤੇ. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੁੱਲ ਕਲੇਮ 46,310-5-0 ਰੁਪਏ ਬਣਦਾ ਹੈ ਪਰ ਮੁਦਈ ਨੇ 310-5-0 ਰੁਪਏ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਛੱਡ ਕੇ ਸਿਰਫ਼ 46,000 ਰੁਪਏ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਨੇ ਮੁਦਈ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੁਦਈ ਵੱਲੋਂ ਕੁਝ ਖਿੜਕੀਆਂ ਸਪਲਾਈ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਨੇ ਪੈਨਲ ਵਾਲੀਆਂ ਖਿੜਕੀਆਂ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਅਤੇ ਇਸ 'ਤੇ ਮੁਦਈ ਨੇ 1-12-0 ਰੁਪਏ ਦੀ ਬਜਾਏ 2-12-0 ਰੁਪਏ ਅਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ। ਵਰਗ ਫੁੱਟ ਭਾਵੇਂ ਮੁਦਈ ਪਹਿਲਾਂ 1-12-0 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਵਰਗ ਫੁੱਟ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਸਹਿਮਤੀ ਵਾਲੀ ਪੁਰਾਣੀ ਦਰ 'ਤੇ ਮਿਹਨਤਾਨਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਗਿਆ , ਅਤੇ 28 ਮਾਰਚ, 1949 ਨੂੰ, ਐਗਜ਼ੀਕਿਊਟਿਵ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ 'ਤੇ ਹਸਤਾਖਰ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਇਸਲਈ , ਮੁਦਈ-ਕੰਪਨੀ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪਾਬੰਦ ਸੀ। ਮੁਦਈ ਨੇ ਮੁਦਈ ਵਿੱਚ ਜੋ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਉਸਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਇੱਕ ਨਕਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ :-

- (1) ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਬਦਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁਦਈ ਕਿਸ ਦਰ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਹੋਇਆ ਸੀ ?
- (2) ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਵਿਵਸਥਾ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਮੁਦਈ ਕਿਸ ਦਰ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੰਮ ਲਈ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ?
- (3) ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੰਮ ਲਈ ਮੁਦਈ ਕਿੰਨੇ ਪੈਸੇ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ?
- (4) ਕੀ ਮੁਦਈ ਬਕਾਇਆ ਰਕਮ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵਿਆਜ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿੰਨੀ ਅਤੇ ਕਿਸ ਦਰ 'ਤੇ?

ਉਪਰੋਕਤ ਮੁੱਦੇ 6 ਜੁਲਾਈ, 1953 ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 22 ਜਨਵਰੀ 1954 ਨੂੰ ਇੱਕ ਹੋਰ ਮੁੱਦਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ :-

- (5) ਇਸ ਮੁਕੱਦਮੇ 'ਤੇ 17 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1952 ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਸਬ-ਜੱਜ ਦੇ ਆਪਣੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਕੀ ਨਤੀਜਾ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ?

ਪਿਛਲੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਖੋਜ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਕੋਈ ਦਲੀਲ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਬੇਲੋੜਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਹਵਾਲੇ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਹਿਲੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਸੋਧੇ ਹੋਏ ਕੰਮ ਲਈ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਰੇਟਾਂ ਬਾਰੇ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕੋਈ ਸਮਝੌਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਮੁਦਈ ਅਤੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਵੱਧ ਅਤੇ ਘੱਟ ਅਨੁਮਾਨ ਦੇ ਦੇਸ਼ੀ ਸਨ ਅਤੇ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ 2-3-0 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਵਰਗ ਫੁੱਟ ਦਾ ਫਲੈਟ ਰੇਟ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਲਈ ਵਾਜਬ ਰੇਟ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਦਰ 'ਤੇ ਮੁਦਈ ਦਾ ਦਾਅਵਾ 23,019-13-0 ਰੁਪਏ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਅਵਾਰਡ ਦੇ ਤਹਿਤ 6,720 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਮਿਲ ਚੁੱਕੀ ਸੀ, ਅਨੁਪਾਤਕ ਲਾਗਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ 16,299-13-0 ਰੁਪਏ ਦੀ ਇੱਕ ਡਿਕਰੀ ਮੁਦਈ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ।

ਅੰਕ ਨੰਬਰ 1 ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿਦਵਾਨ ਐਡਵੋਕੇਟ -ਜਨਰਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ 1-12-0 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਵਰਗ ਫੁੱਟ ਦੀ ਦਰ ਨਾ ਸਿਰਫ ਚਮਕਦਾਰ ਖਿੜਕੀਆਂ ਲਈ ਸਹਿਮਤੀ ਵਾਲੀ ਦਰ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਇਸ ਲਈ ਵੀ। ਪੈਨਲ ਵਾਲੀਆਂ ਵਿੰਡੋਜ਼ ਜੋ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ। ਮੌਖਿਕ ਅਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤ ਜਿਸ ਵੱਲ ਐਡਵੋਕੇਟ -ਜਨਰਲ ਦੁਆਰਾ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸਦਾ ਵਰਤਮਾਨ ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਸਹਿਣ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ।

29 ਮਾਰਚ, 1948 ਨੂੰ ਮੁਦਈ ਨੇ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸੰਚਾਰ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਜਗਾਧਰੀ ਵਿਖੇ 500 ਘਰਾਂ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਸੀ - ਵਿੰਡੋਜ਼ 'ਤੇ ਪ੍ਰਤੀ ਰੁਪਏ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਵਿੰਡੋਜ਼ ਸਪਲਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹਿਮਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। 9 ਫਰਵਰੀ, 1948 ਦੇ ਟੈਂਡਰ ਨੋਟਿਸ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ 'ਤੇ 1-12-0 ਪ੍ਰਤੀ ਵਰਗ ਫੁੱਟ — ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ D.1 ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ। 30 ਮਾਰਚ, 1948 ਨੂੰ, ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਨੇ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪੱਤਰ ਭੇਜਿਆ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਕੰਪਨੀ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ — ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ D.2 ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ। 3 ਮਈ, 1948 ਨੂੰ, ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਨੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਦੁਆਰਾ ਮੁਦਈ -ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ 1-12-0 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਵਰਗ ਫੁੱਟ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਕੰਮ ਦੀ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਲਈ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦਿੱਤੀ। ਉਪਰੋਕਤ ਤਿੰਨਾਂ ਸੰਚਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਵਿੰਡੋਜ਼ ਦੀ ਪਰ

ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਵਿੰਡੋਜ਼ ਦੀਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਸਾਬਕਾ ਡੀ 3 ਮੁੱਖ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਦੁਆਰਾ 20 ਅਪ੍ਰੈਲ 1948 ਨੂੰ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਮੈਮੋਰੈਂਡਮ ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੀਆਂ 12 ਕਾਪੀਆਂ ਅੰਤਮ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਭੇਜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਸਪਲਾਈ ਕੀਤੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵਾਪਸ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਨੂੰ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਕੋਈ ਗਲਤੀ ਨਾ ਹੋਵੇ ਫੈਰੋ ਦੀਆਂ ਦੋ ਕਾਪੀਆਂ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਜਗਾਧਰੀ ਸਥਿਤ ਉਪ ਮੰਡਲ ਦਫ਼ਤਰ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਬਦਲੇ ਗਏ ਸਨ। 5 ਮਈ, 1948 ਨੂੰ ਮੁਦਈ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਇੰਜੀਨੀਅਰ (ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਪੀ3) ਨੂੰ ਇੱਕ ਪੱਤਰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਬਦਲੇ ਹੋਏ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿੰਡੋਜ਼ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਪੈਨਲ ਵਾਲੇ ਸ਼ਟਰਾਂ ਲਈ ਸੀ ਜਦੋਂ ਕਿ ਪਿਛਲਾ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਚਮਕਦਾਰ ਸ਼ਟਰਾਂ ਲਈ ਸੀ। ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਲਾਟ ਕੀਤੀ ਲੱਕੜ ਦੇ ਕੰਮ ਦੀ ਦਰ 1-12-0 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਵਰਗ ਫੁੱਟ ਤੋਂ ਵਧਾ ਕੇ 2-12-0 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਵਰਗ ਫੁੱਟ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਨੇ ਮੁਦਈ -ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਵੇਰਵੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ। 26 ਮਈ 1948 ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ P5 ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਲੱਕੜ ਦੇ ਕੰਮ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਦੀ ਲਾਗਤ। ਇਹ ਵੇਰਵੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ 'ਤੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਨੇ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਨੂੰ 30 ਮਈ 1948 ਨੂੰ ਇੱਕ ਸੰਚਾਰ Ex.P24 ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਤਬਦੀਲੀ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਵਿੰਡੋਜ਼ ਅਤੇ ਸੀ -ਵਿੰਡੋਜ਼ ਦੇ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਚਮਕਦਾਰ ਤੋਂ ਪੈਨਲ ਤੱਕ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਰੁਝਾ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਨਾ ਤਾਂ ਕੰਪਨੀ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਸਹਿਮਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਲਾਗਤ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਲਗਭਗ 1 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਵਰਗ ਫੁੱਟ ਤੱਕ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਦਰ ਵਧਾ ਕੇ 2-10-0 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਵਰਗ ਫੁੱਟ ਕਰਨ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ। ਆਪਣੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਤੋਂ ਇਹ ਸੂਚਨਾ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਤੁਰੰਤ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। 6 ਨਵੰਬਰ, 1948 ਨੂੰ ਮੁਦਈ ਦੁਆਰਾ ਉੱਚ ਦਰ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਤੋਂ ਲਗਭਗ ਚਾਰ ਮਹੀਨਿਆਂ ਬਾਅਦ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਤੋਂ ਇੱਕ ਸੰਖੇਪ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੁਦਈ -ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਜੇਕਰ

ਉਸਨੂੰ ਦਰਾਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਹੈ , ਤਾਂ ਕੰਪਨੀ ਜੇ ਚਾਹੇ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਭੇਜ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਸਾਲਸੀ ਲਈ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀ ਧਾਰਾ 25-ਏ ਅਧੀਨ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਨੂੰ ਕੇਸ। ਪਰ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਚੰਗੇ ਠੇਕੇਦਾਰ ਵਾਂਗ ਸਪਲਾਈ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਇਹ ਤੁਹਾਡੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਸੰਚਾਰ ਦਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵਾਧੇ ਦੀ ਮੁਦਈ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਲਈ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਵੱਲੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਸੀ।

28 ਮਾਰਚ, 1949 ਨੂੰ, ਇੱਕ ਡਰਾਫਟ ਸਮਝੌਤਾ , ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ P7, ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ 'ਤੇ ਮੁਦਈ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਸਨ ਪਰ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਨੇ ਨਹੀਂ। ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਇਹ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਨੇ ਠੇਕੇਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਦਸਤਖਤਾਂ 'ਤੇ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਕੀਤਾ:-

"ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਸਾਨੂੰ ਦਿਖਾਈ ਗਈ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਤੇ ਜਿਸਦੀ ਸਾਡੇ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। "

ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੱਤਰ ਮਿਤੀ 28 ਮਈ, 1949, ਐਗਜ਼ੀਕਿਊਟਿਵ ਪੀ . 36 ਵਿੱਚ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਹਨ ਅਤੇ ਠੇਕੇਦਾਰ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਦਫ਼ਤਰ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਲਏ ਬਿਨਾਂ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਦਾ ਧਿਆਨ ਕੁਝ ਹੋਰ ਆਈਟਮਾਂ ਵੱਲ ਵੀ ਖਿੱਚਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ ਪਰ ਮੌਜੂਦਾ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਹਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਡਰਾਫਟ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਇਹ ਵਰਣਨਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਮੁਦਈ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਜੇ ਕੰਮ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਸੀ , ਉਹ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਵਾਲੀਆਂ ਵਿੰਡੋਜ਼ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ , ਨੂੰ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। 21 ਦਸੰਬਰ 1949 ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਤਹਿਤ ਮੁਦਈ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਜ਼ਬਤ ਕਰ ਲਈ। 15 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1950 ਨੂੰ ਮਾਮਲਾ ਸਾਲਸੀ ਕੋਲ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਨੇ ਖੁਦ ਸਾਲਸ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਮੁਦਈ ਨੂੰ 6,720 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਦਿੱਤੀ। ਇਹ ਅਵਾਰਡ ਮੁਦਈ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਸੀਨੀਅਰ ਸਬ-ਜੱਜ, ਅੰਬਾਲਾ ਦੁਆਰਾ ਵੱਖ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਹਵਾਲਾ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਮੌਜੂਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਕੁਝ ਜੁਬਾਨੀ ਸਬੂਤ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਨਾ ਤਾਂ

ਉਪਰੋਕਤ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਜੁਬਾਨੀ ਸਬੂਤ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੁਦਈ ਨੇ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਬਦਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਾਂ 1-12-0 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਵਰਗ ਫੁੱਟ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹਿਮਤੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਜੋ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਚਮਕਦਾਰ ਖਿੜਕੀਆਂ 'ਤੇ ਸਹਿਮਤ ਸੀ। ਵਿਦਵਾਨ ਐਡਵੋਕੇਟ-ਜਨਰਲ ਦੀ ਦਲੀਲ ਕਿ 1-12-0 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਵਰਗ ਫੁੱਟ ਦੀ ਦਰ ਨੂੰ ਪੈਨਲ ਵਾਲੀ ਵਿੰਡੋ ਲਈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਵਿੰਡੋ ਲਈ ਵੀ ਦਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉੱਥੇ ਸੀ . ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਵਿੰਡੋ ਦੇ ਪੱਤਰ - ਵਿਹਾਰ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਹੈ , ਗਲਤ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਨੇ ਵਿੰਡੋਜ਼ ਦਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਚਮਕਦਾਰ ਖਿੜਕੀਆਂ ਦੇ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ - ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ 1 ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ। ਜਦੋਂ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਪੈਨਲ ਵਾਲੀਆਂ ਵਿੰਡੋਜ਼ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਸੀ , ਤਾਂ ਪੈਨਲ ਵਾਲੀਆਂ ਵਿੰਡੋਜ਼ ਦੇ ਨਵੇਂ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ , - ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ P2 ਦੇ ਵਿੱਚ। ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਧਿਰਾਂ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਦਈ -ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਚਮਕਦਾਰ ਖਿੜਕੀਆਂ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਬਦਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ , ਅਤੇ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਏ ਪੈਨਲ ਵਾਲੀਆਂ ਖਿੜਕੀਆਂ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਚਮਕਦਾਰ ਖਿੜਕੀਆਂ ਦੀ ਦਰ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਇਹ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਪੈਨਲ ਵਾਲੀਆਂ ਖਿੜਕੀਆਂ ਬਣਾਉਣੀਆਂ ਪੈਣਗੀਆਂ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਦਰ 1-12-0 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਵਰਗ ਫੁੱਟ ਵੀ ਪੈਨਲ ਵਾਲੀਆਂ ਖਿੜਕੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰੇਗੀ। ਇਹ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦਾ ਸਾਰ ਹੈ ਕਿ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ , ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਬਦਲੇ ਹੋਏ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਦੀਆਂ ਵਿੰਡੋਜ਼ ਦੇ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਖਰਚੇ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸਹਿਮਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਨਵੀਂ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਵਿੰਡੋਜ਼ ਲਈ ਦਰਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਤਾਂ ਇੱਕ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਦੂਜੇ ਦੁਆਰਾ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਨੂੰ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ , ਮੁਦਈ ਨੇ ਵਧੀਆਂ ਦਰਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰ ਕਦੇ ਵੀ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਪਹਿਲੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ।

ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਦੂਜੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਦਰ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਮੁਦਈ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੰਮ ਲਈ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੁਦਈ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਕੰਟਰੈਕਟ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 70 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਹੇਠਾਂ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ :-

70. ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੁਝ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਵੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ , ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ , ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਇਸ ਦਾ ਲਾਭ ਉਠਾਉਂਦਾ ਹੈ , ਤਾਂ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਜਾਂ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹੈ ਅਜਿਹਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਸੈਕਸ਼ਨ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਐਫ . ਪੋਲੋਕ ਅਤੇ ਡੀ . ਐਫ. ਮੁੱਲਾ (8ਵੀਂ ਈ. ਸੰਸ਼ੋਧਨ) ਦੁਆਰਾ ਭਾਰਤੀ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀ ਉਦਾਹਰਣ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ :-

(ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਲਈ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਸਪਲਾਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਕੋਲ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਪਲਾਈ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਏ ਮਾਰਕੀਟ ਰੇਟਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸੈਕਟਰੀ ਆਫ ਸਟੇਟ ਤੋਂ ਮੁੱਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।)

ਇਹ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਸਕੱਤਰ ਆਫ ਸਟੇਟ ਬਨਾਮ ਜੀ ਟੀ ਸਰੀਨ ਐਂਡ ਕੰਪਨੀ (1) ਵਿੱਚ ਲਾਹੌਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਹੈ। ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਮੁਦਈ ਨੇ ਘੋੜਿਆਂ ਦੇ ਭੋਜਨ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਲਈ ਬੋਰਡ ਲਿਮਟਿਡ, ਇੱਕ ਕੈਵਲਰੀ ਰੈਜੀਮੈਂਟ ਦੇ ਡਿਪੂ ਦੀ ਕਮਾਂਡਿੰਗ ਅਫਸਰ ਨਾਲ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਕੀਤਾ ਸੀ , ਪਰ ਉਹ ਗਵਰਨਰ -ਜਨਰਲ-ਇਨ-ਕੋਂਸਲ ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਕਾਰਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਰਾਜ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣਾ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਅਲਟਰਾਵਾਇਰਸ ਸੀ ਅਤੇ , ਇਸ ਲਈ , ਰਾਜ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਵਿਰੁੱਧ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਪਰ ਧਾਰਾ 70 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ , ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮੁਦਈ ਨੇ ਰਾਜ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਘੋੜਿਆਂ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਨਾਜ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਕੀਤੀ ਸੀ , ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਬੇਲੋੜਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਨੇ ਇਸਦਾ ਲਾਭ ਉਠਾਇਆ ਸੀ , ਪਹਿਲਾਂ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਸੀ। ਸੈਕਸ਼ਨ 70 ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਕਾਮਨ ਲਾਅ ਦੇ ਕੁਆਂਟਮ ਮੈਰੂਟ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹਨ ਪਰ ਭਾਰਤੀ ਕੰਟਰੈਕਟ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮ ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਇੱਕ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਵਿਧਾਨਿਕ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਐਕਟ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਦਾਇਰੇ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ , ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਸਮਾਨ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਜਿਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ , ਉਸ ਤੋਂ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟ। ਇੰਡੀਅਨ ਕੰਟਰੈਕਟ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨਿਯਮ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਅਤੇ

ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸਾਰੀ ਨੂੰ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਜਾਂ ਸੰਕੁਚਿਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸੰਸ਼ੋਧਿਤ ਜਾਂ ਸੰਸ਼ੋਧਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ - ਰਾਜ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਬਨਾਮ ਜੀ .ਟੀ. ਸਰੀਨ ਐਂਡ ਕੰਪਨੀ (1)) ਚੂਨਾ ਮਲ -ਰਾਮ ਨਾਥ ਬਨਾਮ ਮੂਲ ਚੰਦ-ਰਾਮ ਭਗਤ (2) ਦਮੋਦਰ ਮੁਦਲੀਆਰ ਬਨਾਮ ਸਕੱਤਰ (3) ਅਤੇ ਰਾਮ ਨਾਗਿਨ ਬਨਾਮ ਗਵਰਨਰ ਜਨਰਲ ਇਨ ਕੌਂਸਲ (4)। ਲਾਹੌਰ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਧਾਰਾ 70 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਭੁਗਤਾਨ ਯੋਗ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਰਕਮ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਉਸ ਮਿਤੀ 'ਤੇ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਮਾਰਕੀਟ ਰੇਟ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਿਨ ਸਪਲਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਬੀ.ਐਨ. ਰੇਲਵੇ ਬਨਾਮ ਰਤਨਜੀਤ ਰਾਮਜੀ (1) ਵਿੱਚ, ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਕੇ ਪੁਰਾਣੇ ਰੇਟਾਂ ਨੂੰ ਕੰਮ ਲਈ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਜੋ ਠੇਕੇਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ , ਪਰ ਨਵੇਂ ਰੇਟਾਂ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਹੋਏ ਸਨ। ਰੇਲਵੇ ਲਈ ਠੇਕੇਦਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕੰਮ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਰੇਲਵੇ ਨੇ ਉਸ ਕੰਮ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਪ੍ਰੀਵੀ ਕੌਂਸਲ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਿਹੜੀ ਰਕਮ ਠੇਕੇਦਾਰ ਰੇਲਵੇ ਤੋਂ ਵਸੂਲੀ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ, ਉਹ ਨਿਰਪੱਖ ਅਤੇ ਵਾਜਬ ਦਰਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 70 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ , ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਦਿਖਾਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੀ ਡਿਲਿਵਰੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਹੈ , ਦੂਜਾ, ਸਾਮਾਨ ਦੀ ਡਿਲਿਵਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਤੀਜਾ ਪੱਖ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਇਸਦਾ ਲਾਭ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਤੱਤ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸਹਿ -ਮੌਜੂਦ ਹਨ। ਡੇਵਿਸ ਕੰਟਰੈਕਟਰਜ਼ ਬਨਾਮ ਫਰੇਹਮ ਯੂ .ਡੀ.ਸੀ. (2) ਵਿੱਚ ਡੇਨਿੰਗ ਐਲ .ਜੇ. ਦੁਆਰਾ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ : -

"ਜੇਕਰ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਇੱਕ ਬੁਨਿਆਦੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੱਖਰੀ ਸਥਿਤੀ - ਜੋ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀ ਹੈ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ - ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਦੇ ਆਚਰਣ ਦੁਆਰਾ ਲਿਆਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਉਸਦਾ ਵਿਵਹਾਰ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਾ ਹੋਵੇ , ਉਸ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਦੂਜੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣਾ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਹੋਵੇਗੀ। "

ਸਟੀਵਨ ਬਨਾਮ ਬ੍ਰੈਮ ਲੇ ਐਂਡ ਸਨ (3) ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਜਹਾਜ਼ ਦੇ ਪਾਤਰ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਟੀਲ ਦੇ ਬਿੱਲਾਂ ਦੇ ਪੂਰੇ ਮਾਲ ਨਾਲ ਇੱਕ ਨਿਰਧਾਰਤ

ਭਾੜੇ ਦੀ ਦਰ 'ਤੇ ਲੋਡ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹਿਮਤੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਇੱਕ ਮਾਲ ਲੋਡ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਆਮ ਵਪਾਰਕ ਮਾਲ ਦੇ ਇੱਕ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਮਾਲ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਦਰ ਸੀ ਜਿਸ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਦਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੀ। ਜਹਾਜ਼ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਨੇ ਚਾਰਟਰ -ਪਾਰਟੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਮੌਜੂਦਾ ਦਰ 'ਤੇ ਵਾਧੂ ਲਈ ਭੁਗਤਾਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਚਾਰਟਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਮੌਜੂਦਾ ਭਾੜੇ ਦੀ ਦਰ 'ਤੇ ਆਮ ਵਪਾਰਕ ਮਾਲ ਨੂੰ ਲੋਡ ਕਰਨ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਨੂੰ ਜਹਾਜ਼ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ , ਜਹਾਜ਼ ਦੇ ਮਾਲਕ ਮੌਜੂਦਾ ਦਰ 'ਤੇ ਭਾੜੇ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਸਨ। ਆਮ ਮਾਲ ਲੋਡ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਐਟਕਿਨ ਐਲ ਜੇ ਨੇ ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਇਆ :-

“ਜੇਕਰ ਮੈਂ ਇੱਕ ਵਾਈਨ ਵਪਾਰੀ ਤੋਂ ਵਿਸਕੀ ਦੀਆਂ ਬਾਰਾਂ ਬੋਤਲਾਂ ਇੰਨੀ ਬੋਤਲ 'ਤੇ ਮੰਗਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਵਿਸਕੀ ਦੀਆਂ 10 ਬੋਤਲਾਂ ਅਤੇ ਦੋ ਬ੍ਰਾਂਡੀ ਭੇਜਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ , ਮੈਨੂੰ ਬ੍ਰਾਂਡੀ ਲਈ ਵਾਜਬ ਕੀਮਤ ਅਦਾ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ। ਇੱਥੇ ਇਹੀ ਸਥਿਤੀ ਹੈ। ”

ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ 'ਤੇ ਇਸ ਸੰਧੀ ਵਿਚ ਕਹਾਈ Vol. I, ਪੰਨਾ 11, ਪੈਰਾ 18 ਨੇ ਕੁਆਂਟਮ ਮੇਰੂਟ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਇਆ ਹੈ :-

“ਫਿਰ ਵੀ ਜੇਕਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਆਪਸੀ ਸਹਿਮਤੀ ਦੁਆਰਾ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ , ਤਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਵਾਅਦਾ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ , ਜੇਕਰ ਮੂਲ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਵਿਚ ਵਿਚਾਰੇ ਗਏ ਕੰਮ ਤੋਂ ਵਾਧੂ ਕੰਮ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਬੇਨਤੀ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ , ਤਾਂ ਉਹ ਇਸ ਲਈ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਦੇ ਅਪ੍ਰਤੱਖ ਵਾਅਦੇ 'ਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ , ਇਹ ਵੀ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਪੱਖ ਜ਼ਖਮੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਿਹਨਤ ਜਾਂ ਖਰਚੇ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਦੀ ਅਣਗਹਿਲੀ ਜਾਂ ਭੁੱਲ ਦੁਆਰਾ ਵਧਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ , ਤਾਂ ਇਸ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਇੱਕ ਅਪ੍ਰਤੱਖ ਵਾਅਦਾ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇਗਾ , ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ ਸਮਝੌਤੇ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ। ਇਸ ਲਈ , ਜੇਕਰ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਮੁੱਚੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਿਰ ਦੀ ਗਲਤੀ ਦੁਆਰਾ ਅਸੰਭਵ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਨੁਕਸ ਵਾਲੀ ਧਿਰ ਕੇਸ 'ਤੇ ਕੁਆਂਟਮ ਮੇਰੂਟ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋਵੇਗੀ , ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਜਿੱਥੇ ਤੱਕ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕੇ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਗ੍ਰੈਜੂਏਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।”

ਮੌਜੂਦਾ ਵਰਗੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਮੁਦਾਲਾ ਨੂੰ ਮੁਦਈ ਤੋਂ ਮਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈ , ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਮਾਲ ਦੇ ਵਾਜਬ ਮੁੱਲ ਲਈ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਹ ਮੁਦਈ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੇ ਅਧੀਨ ਮਾਲ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਕਰਦਾ ਹੈ , ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਕੀਮਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੀ ਕਿਰਤ ਅਤੇ ਸਪਲਾਈ ਕੀਤੀ ਸਮੱਗਰੀ ਲਈ ਵਾਜਬ ਰਕਮ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕੰਮ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਅਰਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਅਤੇ ਠੇਕੇਦਾਰ , ਕਿਸੇ ਨਵੇਂ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ , ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੰਮ ਲਈ ਉਚਿਤ ਕੀਮਤ ਅਦਾ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਅਜਿਹੇ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦਾ ਵਾਧੂ ਕੰਮ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਮੁਦਾਲਾ ਦੀ ਚਮਕਦਾਰ ਖਿੜਕੀਆਂ ਦੀ ਬਜਾਏ ਪੈਨਲ ਵਾਲੀਆਂ ਖਿੜਕੀਆਂ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਬਾਅਦ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਇੱਕ ਨਵੀਨਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਸੀ ਅਤੇ ਮੁਦਾਲਾ ਨੂੰ ਪੈਨਲ ਵਾਲੀਆਂ ਖਿੜਕੀਆਂ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਲਈ ਕਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਪਾਬੰਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸਪਲਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੀ। ਉੱਦਮ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਮੁਦਈ ਕੁਆਂਟਮ ਮਰੂਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੰਮ ਜਾਂ ਸਪਲਾਈ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮਾਲ ਲਈ ਇੱਕ ਉਚਿਤ ਅਤੇ ਵਾਜਬ ਕੀਮਤ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਜਿੰਨਾ ਲਾਇਕ ਜਾਂ ਯੋਗ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਅਸਲ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਨੂੰ ਇੱਕ ਨਵੇਂ ਕੰਮ ਦੁਆਰਾ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਨਵਾਂ ਕੰਮ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰੇ ਗਏ ਕੰਮ ਦੇ ਪੂਰਕ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਇਸਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸੀ। ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਨਵੀਂ ਕਿਸਮ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਵਾਧੂ ਲਾਗਤ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਤੋਂ ਬਚ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਥੋਰਨ ਬਨਾਮ ਮੇਅਰ ਅਤੇ ਕਾਮਨਲਟੀ ਆਫ਼ ਲੰਡਨ ਵਿੱਚ ਲਾਰਡ ਕੇਰਨਜ਼ ਦੇ ਅਕਸਰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਵਾਕ ਨੂੰ ਫਾਇਦੇ ਨਾਲ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ :-

"ਜੇਕਰ ਇਹ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਵਾਧੂ ਜਾਂ ਵਿਭਿੰਨ ਕੰਮ ਦੀ ਕਿਸਮ ਹੈ , ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਇਸਦੇ ਲਈ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ , ਅਤੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ ਕੀਮਤਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਜੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਇਹ ਵਾਧੂ ਜਾਂ ਵਿਭਿੰਨ ਕੰਮ ਇੰਨਾ ਅਜੀਬ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਚਾਨਕ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਗਿਣਿਆ ਜਾਂ ਗਿਣਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੇ

ਅੰਦਰ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਮੇਰੇ ਲਈ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੇ ਕੋਰਸਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਉਸ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ . ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ : ਮੈਂ ਫੇਡਰਾ ਵੇਨੀ ਵਿੱਚ ਗੈਰ -ਹਾਕ ਦੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਨਾਲ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ: ਮੈਂ ਇਸ ਕੰਮ ਨੂੰ ਇਸ ਨਵੇਂ ਅਤੇ ਅਚਾਨਕ ਪੈਰਾਂ 'ਤੇ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਕਦੇ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਂ ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਾਂਗਾ ਪਰ ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਵਾਧੂ ਕੰਮ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਮੈਂ ਇਹ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਇਸਦੇ ਲਈ ਇੱਕ ਕੁਆਂਟਮ ਮੈਰੂਟ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। "

ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪਰੰਪਰਾਗਤ ਵਿਭਾਜਨ ਹੈ ਜੋ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜੋ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਦੱਸੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਉਹ ਪਹਿਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਇੰਨੀਆਂ ਨਹੀਂ ਦੱਸੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਦੇਹਾਂ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਵਾਲੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਆਪਸੀ ਸਹਿਮਤੀ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇੱਕ ਅਪ੍ਰਤੱਖ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਆਪਸੀ ਸਮਝੌਤਾ ਅਤੇ ਸਮਝ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ , ਫਿਰ ਵੀ ਇਸਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਸਹਿਮਤੀ ਹੈ। ਅਰਥ ਇਕਰਾਰਨਾਮਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਉਲਝਣ ਵਾਲੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਪਹਿਲੇ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ "ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਅਪ੍ਰਤੱਖ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ " ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ "ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਅਪ੍ਰਤੱਖ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ " ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਆਚਰਣ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਸੀ ਸਹਿਮਤੀ ਵਜੋਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ "ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਅਪ੍ਰਤੱਖ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ " ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਨੁਮਾਨ ਉਦੋਂ ਉਠਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅਣ -ਬੋਲੇ ਆਚਰਣ ਜਾਂ ਢੁਕਵੇਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਤੋਂ ਨਿਰਪੱਖ ਢੰਗ ਨਾਲ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਰਥ - ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਨਹੀਂ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਮਨਾਂ ਦੇ ਸਮੂਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਮੀਟਿੰਗ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਆਪਸੀ ਸਹਿਮਤੀ ਜਾਂ ਇਰਾਦੇ ਦੀ ਗੈਰ -ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ , ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਲਗਾਏ ਗਏ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਵਾਲੇ ਚਰਿੱਤਰ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਰਿਸ਼ਨਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਰਥ-ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਜਾਂ ਰਚਨਾਤਮਕ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ , ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਸਿਰਫ ਇਸ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਹਨ ਕਿ ਨਿਵਾਰਨ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੇ ਉਪਾਅ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ . ਇਹ ਵਾਅਦਾ

ਨਿਰੋਲ ਕਾਲਪਨਿਕ ਹੈ ਅਤੇ ਹਕੀਕਤ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਹੋਂਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ
 ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਲਗਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਆਪਸੀ
 ਸਮਝੌਤੇ ਤੋਂ ਸੁਤੰਤਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਅਰਥ - ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ
 ਪਾਰਟੀਆਂ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਲੈਣ -ਦੇਣ ਦਾ ਸਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਸਲ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੇ
 ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਡਿਊਟੀ ਨੂੰ
 ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਅਰਥ - ਠੇਕੇ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਡਿਊਟੀ
 ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਅਰਥ - ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੇ ਮਾਮਲੇ
 ਵਿੱਚ, ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਇੱਕ ਦਿੱਤੇ ਉਪਾਅ ਲਈ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਢਾਲਣ ਲਈ
 ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਇੱਕ ਕਲਪਨਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਅਪ੍ਰਤੱਖ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੇ ਮਾਮਲੇ
 ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਪੱਖਾਂ ਦੇ ਇਰਾਦੇ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਤੱਥ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਰਥ -
 ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਨਹੀਂ
 ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ ਕਈ ਵਾਰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਜਾਣੇ -ਪਛਾਣੇ ਇਰਾਦੇ ਦੀ ਅਣਦੇਖੀ
 ਕਰਕੇ ਵੀ ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦੇਣਦਾਰੀ
 ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਤੋਂ ਸੁਤੰਤਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ
 ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਅਰਥ - ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਉਸ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ
 ਜਨਮ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਪਾਰਟੀਆਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਜਾਂ
 ਫਰਜ਼ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ , ਪਰ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ
 ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਹਿਮਤੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਜੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ
 ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਜੇ ਨਾ ਤਾਂ ਗੈਰ -ਵਿਹਾਰਕ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ
 ਵਰਜਿਤ ਹਨ , ਤਾਂ ਕਸੂਰਵਾਰ ਧਿਰ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਲਾਭ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ
 ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇਗੀ। ਅਰਥ - ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਧਿਰਾਂ ਦੇ
 ਇਰਾਦੇ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਣਦੇਖੀ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ।
 ਅਜਿਹਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਕਿਸੇ ਵਾਅਦੇ ਜਾਂ ਗੁਪਤਤਾ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਇਹ
 ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ , ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਜਾਂ ਨਿਸ਼ਚਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ
 ਹੁੰਦੀ ਪਰ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਅਤੇ ਇਕੁਇਟੀ ਦੇ ਅਟੱਲ ਕਾਨੂੰਨ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ
 ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਇਹ ਬਹੁਤ ਅਕਸਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਧਿਰ ਮਨ ਦੀ
 ਅਪੜਤਾ ਕਾਰਨ ਜਾਂ ਬਚਪਨ ਜਾਂ ਪਾਗਲਪਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਸਹਿਮਤੀ ਦੇਣ ਵਿੱਚ
 ਅਸਮਰੱਥ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਅਪਾਹਜਤਾ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ
 ਨੂੰ ਲੋੜਾਂ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ , ਤਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਇਸਦੇ ਲਈ ਭੁਗਤਾਨ
 ਕਰਨ ਲਈ ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ
 ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਅਸੁਵਿਧਾਜਨਕ ਔਰਤ ਨੂੰ ਸਪਲਾਈ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ
 ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਲਈ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ , ਰੇਡਜ਼ V(1) ਵਿੱਚ

ਕਾਟਨ ਐਲ.ਜੇ. ਨੇ ਕਿਹਾ:-

"ਹੁਣ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀ ਮਿਆਦ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮੰਦਭਾਗੀ ਸਮੀਕਰਨ ਹੈ , ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਕ ਪਾਗਲ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਕਦੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਲੋੜਾਂ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਅਪਾਹਜਤਾ ਦੇ ਕਾਰਨ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ , ਕਾਨੂੰਨ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਆਪਣੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚੋਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਲਈ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਪੁੱਛਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਅਪ੍ਰਤੱਖ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ? ਇਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਇੱਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਲੋੜੀਂਦੇ ਵਸਤੂਆਂ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਖਰਚੇ ਗਏ ਪੈਸੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਕਰਨ ਲਈ ਗਲਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ 'ਅਨੁਸਾਰਿਤ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ' ਸ਼ਬਦ ਗਲਤ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਮੰਦਭਾਗਾ ਹੈ।

ਭਾਰਤੀ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 73 ਇੱਕ ਉਪਾਅ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 70 ਇੱਕ ਅਜਿਹੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਆਰਾਮ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਧਿਰ 'ਤੇ ਸਮਾਨ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲਗਾਉਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀ ਬਜਾਏ ਬਰਾਬਰ ਹੈ। ਦੋਵਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਹੱਕ ਹੈ , ਜੋ ਕਿ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੰਮ ਜਾਂ ਸਪਲਾਈ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮਾਲ ਲਈ ਇੱਕ ਉਚਿਤ ਅਤੇ ਵਾਜਬ ਮਿਹਨਤਾਨਾ ਹੈ।

ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਭੁਗਤਾਨ ਯੋਗ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ , ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇੱਕ ਅੰਗੂਠੇ ਦੇ ਨਿਯਮ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਵਿਗਿਆਨਕ ਰੋਣ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਵਿਹਾਰਕ ਹੈ। ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ , ਇੱਕ ਜੱਜ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਜਿਸਨੂੰ ਰਕਮ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ , ਮੁਸ਼ਕਲ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਬੰਧਤ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤ ਅਤਿਅੰਤ ਵੱਖਰੇ ਹਨ ਅਤੇ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਏ ਗਏ ਹਨ, ਇੱਕ ਜਾਂ ਦੂਜੇ ਸੰਸਕਰਣ ਦੀ ਤਿਆਰ ਸਵੀਕ੍ਰਿਤੀ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੈਰੀ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਖਰਚਿਆਂ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਦਾ ਆਧਾਰ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟੀਜਨਕ ਹੈ ਅਤੇ ਆਲੋਚਨਾ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਮੁਦਈ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਅਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਧਾਇਆ ਹੈ , ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਅਣਉਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਘੱਟ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਬੰਧਤ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣਾਂ ਨੂੰ

ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਜਾਂ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਇਸ ਲਈ , ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਸੁਤੰਤਰ ਮਾਹਰ ਦੁਆਰਾ ਦਰਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਸਮਝਿਆ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਧਿਰਾਂ ਕੋਲ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਰੱਖੀਆਂ , ਉਹ ਇਸ ਸੁਝਾਅ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਸਾਡੇ ਦੁਆਰਾ ਮਿਸਟਰ ਡੀ .ਵੀ. ਸਾਹਨੀ, ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਹਿਮਤੀ ਵਾਲੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪੈਨਲ ਵਾਲੀਆਂ ਖਿੜਕੀਆਂ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰਤੀ ਵਰਗ ਫੁੱਟ ਦੀ ਲਾਗਤ ਦੀ ਗਣਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ , ਅਤੇ 1948 ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਦਰਾਂ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਮਾਲ ਸੀ . ਮੁਦਈ ਦੁਆਰਾ ਸਪਲਾਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ P34, PW 1/1 ਅਤੇ P W 3/1 ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਸੰਬੰਧਿਤ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਨੁਮਾਨਿਤ ਅਨੁਮਾਨਾਂ ਅਤੇ ਵਿੰਡੋਜ਼ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ P1 ਅਤੇ P2 ਦੇ ਦੋ ਮਾਡਲਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਦਾ ਵੀ ਮੌਕਾ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ CW1/1 ਮਾਰਕ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਵੱਖ -ਵੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀਆਂ ਖਿੜਕੀਆਂ ਲਈ ਦਰਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਵੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਹੈ , ਦੋਵੇਂ ਚਮਕਦਾਰ ਅਤੇ ਪੈਨਲ ਵਾਲੀਆਂ। ਇਹ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਰੱਖੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀਆਂ ਨੂੰ CW 1/2 ਤੋਂ CW1/12 ਤੱਕ ਚਿੰਨ੍ਹਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਸਾਹਨੀ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤੀ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਉਸ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ ਦੇ ਮੌਕੇ ਦਾ ਲਾਭ ਉਠਾਇਆ। ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਅਨੁਸਾਰ ਪੈਨਲ ਵਾਲੀਆਂ ਖਿੜਕੀਆਂ ਦਾ ਰੇਟ 1-12-4 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਵਰਗ ਫੁੱਟ ਹੈ। ਉਸਨੇ 20 ਫੀਸਦੀ ਬਰਬਾਦੀ ਦੇ ਖਾਤੇ 'ਤੇ ਅਤੇ 10 ਫੀਸਦੀ ਮੁਨਾਫੇ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਠੇਕੇਦਾਰ ਨੂੰ ਦੇਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਵਿਭਾਗ ਦੁਆਰਾ ਸਪਲਾਈ ਕੀਤੀ ਸਮੱਗਰੀ 'ਤੇ ਮੁਨਾਫੇ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਅਭਿਆਸ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਸਾਹਨੀ ਨੇ ਕਾਫ਼ੀ ਦੁੱਖ ਤਕਲੀਫ਼ਾਂ ਲੈ ਕੇ ਵਿਸਥਾਰਤ ਰਿਪੋਰਟ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਸਮਝਣਯੋਗ ਅਤੇ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਹੈ। ਠੇਕੇਦਾਰ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਮਿਸਟਰ ਐਫਸੀ ਮਿੱਤਲ ਨੇ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਸੀਡਬਲਯੂ 1 ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਉਸ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਗਿਆਨ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿਸੇ ਸਰਕਾਰੀ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਜਾਂ ਮੈਨੂਅਲ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਗਵਾਹ 1952 ਤੋਂ ਲੋਕ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਬਿਲਡਿੰਗਜ਼ ਐਂਡ ਰੋਡ ਬ੍ਰਾਂਚ ਵਿੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਵੱਖ -ਵੱਖ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਦੇ ਰੇਟ ਜਾਣਦਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸਦੇ ਬਿਆਨ ਅਤੇ ਰਿਪੋਰਟ ਨੇ ਉਸਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਅਨੁਕੂਲ ਪ੍ਰਭਾਵ ਛੱਡਿਆ ਹੈ। ਮਿਸਟਰ ਐਫ.ਸੀ. ਮਿੱਤਲ ਦੁਆਰਾ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਹ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ WT-1

(ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਪੀ . 1) 6 3/4 X 4 1/2 ਕਿਸਮ ਦੀ ਚਮਕਦਾਰ ਵਿੰਡੋ ਨੂੰ WT-1 (ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਪੀ2) ਦੀ ਇੱਕ ਪੈਨਲ ਵਾਲੀ ਵਿੰਡੋ ਦੁਆਰਾ ਬਦਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। 6' X 4 1/2, ਸ਼੍ਰੀ ਸਾਹਨੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਦਰ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ 0-3-2 ਰੁਪਏ ਹੋਵੇਗਾ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਦਰ 1-9-7 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਵਰਗ ਫੁੱਟ ਚਮਕੀਲੀ ਖਿੜਕੀ ਦੀ ਦਰ ਹੈ।

WT-2 (ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਪੀ . 1) 4'-2" X 4 1/2 ਕਿਸਮ ਦੀ ਚਮਕਦਾਰ ਵਿੰਡੋ ਦਾ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਵੀ ਪੈਨਲ ਵਾਲੀ ਵਿੰਡੋ ਲਈ 4' ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 1-12-9 ਰੁਪਏ ਹੋਵੇਗਾ। X4 1/2. 1-12-4 ਰੁਪਏ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਪੈਨਲ ਵਾਲੀ ਵਿੰਡੋ 4' X 4 1/2 ਦੀ ਦਰ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਚਮਕਦਾਰ ਵਿੰਡੋ ਡਬਲਯੂ .ਟੀ.-2 ਦੀ ਦਰ 1-9-8 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਵਰਗ ਫੁੱਟ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਗਣਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। . ਇਸ ਲਈ ਪੈਨਲ ਵਾਲੀ ਖਿੜਕੀ ਦੀ ਕੀਮਤ 0-2-8 ਪ੍ਰਤੀ ਵਰਗ ਫੁੱਟ ਚਮਕੀਲੀ ਕਿਸਮ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਗਣਨਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, WT-1 ਕਿਸਮ ਦੀ ਪੈਨਲ ਵਿੰਡੋ ਦੀ ਕੀਮਤ 1-12-9 ਰੁਪਏ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਅਰਥਾਤ 4' X4 1/2 ਰੁਪਏ 1-12-4 ਪ੍ਰਤੀ ਵਰਗ ਫੁੱਟ ਹੈ। ਇਹ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਲਈ ਸ਼੍ਰੀ ਐਫ .ਸੀ. ਮਿੱਤਲ ਦੀ ਦਲੀਲ ਦਾ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿ ਉਸਦਾ ਮੁਵੱਕਿਲ 2-10-0 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਵਰਗ ਫੁੱਟ ਦੇ ਫਲੈਟ ਰੇਟ 'ਤੇ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ।

WT-2 (ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਪੀ. 1) 4'-2" X 4 1/2 ਕਿਸਮ ਦੀ ਚਮਕਦਾਰ ਵਿੰਡੋ ਦਾ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਵੀ ਪੈਨਲ ਵਾਲੀ ਵਿੰਡੋ ਲਈ 4' ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 1-12-9 ਰੁਪਏ ਹੋਵੇਗਾ। X4 1/2. 1-12-4 ਰੁਪਏ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਪੈਨਲ ਵਾਲੀ ਵਿੰਡੋ 4' X 4 1/2 ਦੀ ਦਰ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਚਮਕਦਾਰ ਵਿੰਡੋ ਡਬਲਯੂ .ਟੀ.-2 ਦੀ ਦਰ 1-9-8 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਵਰਗ ਫੁੱਟ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਗਣਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। . ਇਸ ਲਈ ਪੈਨਲ ਵਾਲੀ ਖਿੜਕੀ ਦੀ ਕੀਮਤ 0-2-8 ਪ੍ਰਤੀ ਵਰਗ ਫੁੱਟ ਚਮਕੀਲੀ ਕਿਸਮ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਗਣਨਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, WT-1 ਕਿਸਮ ਦੀ ਪੈਨਲ ਵਿੰਡੋ ਦੀ ਕੀਮਤ 1-12-9 ਰੁਪਏ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਅਰਥਾਤ 4' X4 1/2 ਰੁਪਏ 1-12-4 ਪ੍ਰਤੀ ਵਰਗ ਫੁੱਟ ਹੈ। ਇਹ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਲਈ ਮਿਸਟਰ ਐੱਫ ਸੀ ਮਿੱਤਲ ਦੀ ਦਲੀਲ ਦਾ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੁਵੱਕਿਲ 2-10-0 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਵਰਗ ਫੁੱਟ ਦੇ ਫਲੈਟ ਰੇਟ 'ਤੇ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਉਹ ਦਰ ਸੀ ਜਿਸ ਦੀ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ ਮਿਸਟਰ ਚੋਪੜਾ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਦੁਆਰਾ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਨੂੰ 30 ਮਈ 1948 ਦੇ ਪੱਤਰ (ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਪੀ 24) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਵਧੀ ਹੋਈ ਦਰ ਹੈ , ਜਿਸਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਵਾਜਬ ਅਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਨੇ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਦੁਬਾਰਾ ਫਿਰ 2-3-0 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਵਰਗ ਫੁੱਟ ਦੀ ਦਰ ਦਾ ਕੋਈ ਤਰਕਸੰਗਤ ਅਧਾਰ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵਾਜਬ ਸਮਝਿਆ। ਇਹ ਢੁਕਵਾਂ ਹੁੰਦਾ ਜੇਕਰ ਸਰਕਾਰ ਲੱਕੜ ਦੇ ਕੰਮ ਦੇ ਬਦਲੇ ਹੋਏ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਲਈ ਦਰਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਵਧਾਉਣ ਦੇ ਆਪਣੇ ਇਰਾਦੇ ਬਾਰੇ ਵਾਜਬ ਤੁਰੰਤ ਸੂਚਿਤ ਕਰਦੀ।

ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਇਸ ਸਕੋਰ 'ਤੇ ਜਾਇਜ਼ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਕਿਸਮ ਦੇ ਕੰਮ ਲਈ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਦਰ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਵੱਧ ਮੁਨਾਫ਼ਾ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ ਕਿ 1-15-6 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਵਰਗ ਫੁੱਟ ਦਾ ਫਲੈਟ ਰੇਟ ਇੱਕ ਵਾਜਬ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਰ 'ਤੇ ਮੁਦਈ ਕੁੱਲ ਮਿਲਾ ਕੇ 11,509-14-6 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। ਅਵਾਰਡ ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਦਈ ਦੁਆਰਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਗਏ 6,720 ਰੁਪਏ ਦੀ ਕਟੌਤੀ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣ ਨਾਲ ਬਕਾਇਆ 4,789-14-6 ਰੁਪਏ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਰਕਮ ਲਈ ਮੁਦਈ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਅਨੁਪਾਤਕ ਲਾਗਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਦੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਭੁਗਤਾਨ ਯੋਗ ਕਟੌਤੀ ਦੀ ਰਕਮ 16, 299-13-0 ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਘਟਾ ਕੇ 4,789-14-6 ਰੁਪਏ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਆਰਡਰ 41 ਨਿਯਮ 22 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਦਈ ਧਿਰ ਦੀ ਤਰਫ਼ੋਂ ਕ੍ਰਾਸ-ਇਤਰਾਜ਼ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸਦਾ ਰੇਟ 2-3-0 ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵਧਾ ਕੇ 2-12-0 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਵਰਗ ਫੁੱਟ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਅੰਤਰ -ਇਤਰਾਜ਼ ਅਸਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਖਾਰਜ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਬਹਾਦਰ, ਜੇ.- ਮੈਂ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ
ਆਰ.ਐਸ.

ਅਨੁਵਾਦਕ: ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ-ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਿਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ।